

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

הנחיה מס' 1.05

"חומר חקירה"

1.05.01 רשימת חומר שנאסף או נרשם

1. סעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב – 1982, קובע כך:

"הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו..."

2. הסעיף קובע אפוא, בראש ובראשונה, את זכותו של נאשם לעיין בחומר החקירה. זאת ועוד, מרחיב הסעיף וקובע, כי לנאשם או בא כוחו זכות לעיין גם ברשימת כל החומר שנאסף או נרשם בידי הרשות החוקרת (להלן: רשימת החומר).

3. על פי ההלכה הפסוקה, שניים הם הרציונלים העומדים ביסודה של זכותו של הנאשם לעיין ברשימת החומר, ראשית, להבטיח כי הנאשם ידע מהו החומר שנאסף או נרשם כאמור, כדי שיוכל להפעיל אמצעי בקרה ביחס למיון והסיווג שנעשו בידי רשויות אכיפת החוק בין "חומר חקירה" לבין חומר שנאסף שאינו מהווה חומר חקירה; שנית, הרחבה זו נותנת בידי גורמי התביעה כלי בקרה יעיל לגבי כלל החומר שנצבר בתיק המשטרה, החורג מעבר לחומר החקירה גופו שהועבר לידיה והמוצג לעיונו של הנאשם.

מהו חומר שנאסף או נרשם

4. על פי ההלכה הפסוקה (ראו למשל: בש"פ 2043/05 מ"י נ. גד זאבי ואח' תק-על 2005(3), 3453), חומר ש"נאסף ונרשם" הינו חומר הקשור ונוגע לאישום בדרך זו או אחרת, גם אם אינו רלבנטי לו באופן שיש בו כדי להופכו ל"חומר חקירה".

כלומר, מדובר במבחן מסוים של רלוונטיות, גם אם זו אינה מגעת לכדי הפיכת החומר ל"חומר חקירה", המחייב את העברתו לנאשם. במקרה כזה, מובא דבר קיומו של חומר זה לידיעת הנאשם, לא בדרך של הצגתו לעיון הנאשם, אלא במסגרת הרשימה המפרטת את פרטי החומר שנאסף או נרשם בידי הרשות החוקרת.

5. על פי הפסיקה, נדרש איפוא, שרשימת החומר תכלול לא רק את החומר שנמסר לעיון, אלא גם ובכך בעצם העיקר- את חומר החקירה שאיננו נמסר לעיון, בין מפני שאיננו חומר ראיות רלוונטי לאישום, בין מפני שהוא מהווה חומר חסוי שהוצאה לגביו תעודת חיסיון כדין ובין מכל סיבה חוקית אחרת (בש"פ 3823/06 ממן ואח' נ' מ"י תק-על 2006(2), 3309, בש"פ 3119/04 מ"י נ' אבו עיסא (לא פורסם)).

6. מה באשר לחומר אשר הוטל עליו חיסיון ורשויות התביעה והחקירה סבורות, כי אין לגלות אפילו את עצם קיומו, מטעמים של חיסיון? בעניין זה, אם סוברות הרשות החוקרת או התביעה, כי גם עצם קיומו של חומר זה הינו חסוי, וכי לא ניתן לכללו במסגרת הרשימה, הרי שבמקרה כזה, נדרש להחריג את דבר קיומו של חומר זה גם מרשימת החומר, בדרך של חיסיון, על פי העקרונות המקובלים בסוגיה זו, בשינויים המתחייבים מן העניין.

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

על מי מוטלת החובה בדבר עריכת הרשימה

7. על פי ההלכה הפסוקה, המשטרה היא שממונה על עריכת רשימת החומר שנאסף על ידה, ואילו על התביעה מוטלת החובה לוודא, כי רשימת החומר שנאסף ונרשם על-ידי הרשות החוקרת מייצגת את החומר הקיים בתיק וכי מתוך חומר זה, כל חומר החקירה שהועבר לידיה הועמד לעיון ההגנה (ראו למשל: בש"פ בעניין ממון לעיל). יוצא איפוא, כי קיימת חובה כפולה; האחת, מונחת על כתפיה של הרשות החוקרת, והשנייה, על כתפיה של התביעה: עריכת הרשימה נעשית על ידי הגוף החוקר, ואילו התביעה, אחראית על עריכת הבקרה על הבקרה, והמיון והסיווג שנערכו בה.

על הרשימה עצמה

8. בכל הנוגע לאופן עריכתה של רשימת החומר, נקבעו בהלכתו הפסוקה של בית המשפט העליון, וכן בפסקי דין מטעם בתי המשפט המחוזיים, עקרונות מנחים אלה:

א. בבש"פ 2602/96, 3713/96 **זינגר (בן צבי) נ' מ"י פ"ד נ(3), 231**, ובב"ש (תל אביב-יפו) **עודד דרעי נ. מ"י תק-מח 2006(3) 1363**, נקבע כי במלים "רשימת חומר החקירה", נתכוון המחוקק לרשימה הנערכת בידי הגוף החוקר, אשר מפרטת את כל פעולות החקירה שבוצעו. בבש"פ 3152/05 **בן יעיש נ' מ"י תק-על 2005(2), 1413**, נקבע כי מטרתה של הרשימה לתת לסנגור ולו תמונה כללית של החומר שאין התביעה מוכנה למסור לעיונו, על מנת שיהא בידו לנסות ולתקוף עמדתה לגבי החומר

ב. בבש"פ בעניין **זינגר** (ר' לעיל) נקבע, כי ראוי שהרשות תוסיף ותציין ברשימה באופן כללי, לפי טיבו של כל מסמך, מה עניינו של המסמך, וזאת, בכדי שהנאשם יוכל להבין במה מדובר. בב"ש בעניין **דרעי**, נקבע כי הרשימה חייבת לכלול מענה באיזה מסמך מדובר, מהותו של המסמך, על המסמכים להיות ממוספרים, תוך ציון מיקומו של המסמך. כלומר, כי לכל מסמך יהיה זיהוי כך שניתן יהיה למוצאו בקלות. עוד נקבע, כי אין מקום להכביד על הרשויות בקביעת צורך ליתן פירוט-יתר במקום שאין צורך בכך.

ג. באותו עניין, נקבע ביחס **לחומר חסוי**, כי הרשימה חייבת לכלול גם נושאים המצויים בתעודת-החיסיון, תוך תיאור החומר הקיים בקווים כלליים (כלומר: פראפרזה) ותוך ציון תוכנו של מידע חסוי במקום המאפשר זאת.

ד. זאת ועוד, חובה על התביעה לערוך בירור עם הגוף החוקר ולוודא כי הגיעה לידיה רשימה, שתבטיח, הן למשיבה והן להגנה, כי מצויה כל ראיה שעשויה להשפיע על תוצאות הדיון, בידיה.

ה. בב"ש (חיפה) 4464/03 **מחאג'נה ואח' נ' מ"י תק-מח 2004(1), 1853**, שם התייחס בית המשפט לרשימת חומר חקירה, שעה שמדובר בחומר רחב היקף, נדחתה טענת הנאשם, לפיה, יש מקום לחייב את הרשות בפירוט תוכנו של כל תיק ותיק מבין תיקי המסמכים, אשר מוחזקים אצל המאשימה. נקבע, כי הפירוט שנערך ברשימה שהועברה לנאשמים, שם צוין בתמצית סוג החומר המצוי בכל קובץ של מסמכים, היא רשימה מספיקה. ועוד נאמר: "...הדברים ידועים, לעיתים מוגש לבית המשפט תיק חומר כגון: תיק רשויות רווחה, תיק תלמיד מבית ספר, תיק מסמכים בנקאיים ודי בציון של טיב החומר שבתיק, כדי שהמאשימה תעמוד בדרישה להמציא רשימה בהתאם להוראות סעיף 74 הנ"ל. אין מקום להטיל עבודה מיותרת ורבה על נציגי המאשימה ולחייב אותם לפרט כל מסמך ומסמך...האיזון שבין זכות הנאשם להגנה מהצד האחד ובין היכולת המעשית של המאשימה לבצע את העבודות הטכניות..."

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

רשימת חומר שנאסף בתיקי עריקים

9. סעיף 74(א) לחסד"פ חל כמובן גם על הליכים הננקטים ביחס לתיקי עריקים, כבכל התיקים האחרים המתנהלים בבתי-הדין הצבאיים. עם זאת, ייחודם של תיקי עריקים, הנובע מהיעדרו בעת הזו של גוף חוקר, מוביל ליישום מעט שונה של הסעיף בתיקים אלה.

10. הטעם המרכזי ליישום הסעיף באופן שונה במידת מה בתיקי עריקים נעוץ ברציונלים העומדים ביסודה של הוראת חוק זו - לתת בידי התביעה כלי בקרה יעיל לגבי כלל החומר שנצבר בתיק הרשות החוקרת ובידי ההגנה כלי בקרה יעיל על הרשות החוקרת והתביעה - הינם רלוונטיים פחות בתיקי עריקים, משום שלהבדיל מתיקי מצ"ח (שכוללים לא פעם תכתובת פנימית, האזנות סתר, מידע מודיעיני ועוד), הרי שככלל, החומר המשפטי המתקבל בידי התביעה ממדור עריקים או לשכת הגיוס בעניינו של עריק פלוני, מועבר ממילא כולו, ללא השמטות, לעיון הנאשם ובא כוחו.

11. אופן הפעולה של התביעה בהקשר זה ביחס לתיקי עריקים נדון בשתי החלטות בבית-הדין לערעורים: עלב"ש 126,127/10 התצ"ר נ' טורי חגיבי ועלב"ש 126/14 התצ"ר נ' טורי פרץ. בהחלטות אלה נסקרו מאפייניהם המיוחדים של תיקי עריקים ואופן היישום של סעיף 74(א), בשים לב לסוג ההיעדרות – משתמטים, עריקי בקו"ם ועריקי סדיר – ולחומר החקירה שבהם:

א. תיקים אישיים – כוללים מסמכים שנאספו בלשכות הגיוס ביחס להליכי גיוסו של חייל ומהווים ראיה לחוקיות גיוסם, ככל שהדבר נדרש. בעת הגשת כתב-האישום הנסמך על תיק אישי כחומר חקירה, על התובע למספר את התיק האישי הפיזי של הנאשם, כפי שהתקבל מלשכת הגיוס (למעט המסמכים הרפואיים, החוסים תחת חיסיון רפואי, שהתובע אינו מעיין בהם). כמו כן, יש לצרף לתיק האישי הממוספר המועבר לידי ההגנה הצהרת תובע (נספח – מצ"ב), המציינת את מספר העמודים בתיק האישי, כפי שהתקבלו מלשכת הגיוס במשרדי התביעה, ולאחר מכן הועברו לידי ההגנה.

ב. "חומרי עריקות" – מדור עריקים במיטב הוא האמון על איסוף חומרים המבססים את ההכרזה על החייל כ"עריק" - אלה "חומרי העריקות" - ועל גריעתו ליחידה הייעודית לכך. חומרים אלה מועברים עם סיום היעדרותו של החייל לפרקליטות לשם בחינתו, ובמקרים הראויים מוגש כתב-אישום על בסיסם. "חומרי העריקות" ימוספרו לאחר שתוגש בקשה מטעם ההגנה לקבל רשימת חומר חקירה שנאסף או נרשם. כמו כן, ובדומה לאמור מעלה, תועבר לידי ההגנה הצהרה בדבר מספר העמודים ש"בחומרי העריקות". חשוב לציין, החובה למספר את "חומרי העריקות" חלה על החומרים שהתקבלו מטעם מדור עריקים במיטב. ככל שבהמשך מתקבלים חומרים נוספים לבקשת התביעה, חומרים אלה יצוינו ברשימה נפרדת מאותם "חומרי העריקות", תוך פירוט קצר של טיבם.

סיכום

12. נמצא, איפוא, כי על פי חוק סדר הדין הפלילי, נדרשת הרשות החוקרת לערוך רשימה של כל החומר שנאסף או נרשם, גם אם חלק מן המפורט ברשימה אינו חומר חקירה, המחויב בעיונו של הנאשם. מטרתה של הרשימה, לאפשר לנאשם בקרה על מהלך החקירה, וכן קצה חוט, ביחס לחומר שנאסף על ידי הרשות החוקרת, אך לא הועבר לעיונו. אשר לרשויות התביעה, הרי שהן מחויבות לבדוק את הרשימה ולבקרה.

13. המבחן ביחס לחומר שפירוטו נדרש במסגרת הרשימה, הוא מבחן של נגיעה מסוימת לאישום. ואולם, הגם שחומר מסוים יכול להיות נוגע לאישום, ייתכן שלא יבשיל כדי "חומר חקירה", אותו יש חובה

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

להעביר לעיון הנאשם. יודגש עם זאת, כי אם מסמך מסוים אינו נוגע כלל לאישום המיוחס לנאשם (כך למשל, אם הגיע לרשויות התביעה באקראי), אין חובה לפרטו במסגרת רשימת החומר שנאסף או נרשם.

14. הרשימה צריכה לכלול את כלל המסמכים והפעולות שנערכו במסגרת החקירה, על ידי הרשות החוקרת. כל מסמך צריך להיות ממוספר, וביחס אליו, יש לפרט ברשימה: את טיבו הכללי של המסמך (כך לדוג': זכ"ד שיחה עם פלוני, סיכום התייעצות עם הפרקליטות, פלטי שיחות), מספר העמודים אותו מחזיק המסמך, מיקומו (אם הוא בתיק החקירה – יש לציין את סימונו, ואם הוצא מתיק החקירה – יש לציין – תיק משנה וסימונו בתיק המשנה וכיו"ב), ואם הוצא המסמך מתיק החקירה – יירשם גם הטעם להוצאתו (לדוג': תכתובת פנימית, מידע מודיעיני שתחת תעודת חיסיון, הגנת הפרטיות וכיו"ב).

15. אם בתיק החקירה מצוי חומר מודיעיני שהוצא עליו חיסיון, או שיש כוונה להוציא עליו חיסיון – יש לרשום כי מדובר במידע מודיעיני, ולכלול ברשימה את פרפראזת המידע. יוער, כי הגם שמדובר בחומר שהוצאה או שתוצא עליו תעודת חיסיון, יש לרשום את עצם קיומו ברשימת החומר.

אם, כפי שפורט גם מעלה, מבקשות רשויות החקירה והתביעה להימנע גם מהכללת דבר קיומו של חומר מודיעיני או פעולה חסויה, במסגרת רשימת החומר, הרי שנדרשת למטרה זו הוצאתה של תעודת חיסיון, אשר תחסה מידע זה, אם הדבר אפשרי, כמובן, על פי מגבלות הדין וההלכה.

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

הנחיה מס' 1.05.02

בקשה מצד גורמים שונים לעיין במידע המצוי בתיק חקירה

כללי

1. עניינה של הנחיה זו הוא בבקשות לעיון ב"חומר חקירה", שלא במסגרת סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב – 1982 (להלן: "החסד"פ") (כאשר לא מדובר בחומר חקירה לפי ס' 74); שלא במסגרת חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: "חוק חופש המידע") (כאשר חוק חופש המידע אינו חל על החומר המבוקש); ושלא במסגרת סעיף 108 לחסד"פ (אשר יחול ככלל על חומרים שאינם בשליטת התביעה או בהישג ידה – ר' בג"ץ 9264/04 מ"י נ' ביהמ"ש השלום בירושלים (פורסם בפדאור, 06/06/05), פסקה 10). הכוונה היא לבקשות לעיון בחומר החקירה המוגשות על ידי חשוד, מתלונן, קורבן העבירה, בני משפחתו של נפגע העבירה או גורם מעוניין אחר.
2. בדין הקיים לא מוקנית לפרט זכות עיון בחומר החקירה שבידי התביעה (חוק חופש המידע איננו חל על חומר חקירה שנאסף על ידי כל גוף או רשות שיש להם סמכות חקירה על פי דין, לגבי מידע שנאסף או שנוצר לצורכי חקירה ולגבי מידע מודיעיני – ראו סעיף 14 (א) (8) לחוק חופש המידע), וחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א - 2001, אינו מקנה לנפגע עבירה זכות עיון בחומר חקירה). בהקשר זה יש לציין, כי סעיף 14(א)(8) לחוק חופש המידע חל על **חומרי חקירה גולמיים**. ככל שמדובר בבקשה לעיין בהחלטות התביעה, בנימוקיה ובסיכומים אשר ערכה לאחר עיבוד החומרים האמורים, הרי שבמקרה זה, מושא הבקשה הוא עיון במידע שאינו חומר גולמי, אלא דבר החלטת הרשות, ולכן הריג האמור אינו חל, ויש להחיל את חוק חופש המידע בהתאם (ע"מ 1786/12 ג'ולאני נ' מ"י (פורסם בנבו ביום 20/11/2013), להלן: "עניין ג'ולאני") (אין בכך כדי למנוע תחולתם של חריגים אחרים, ככל שישנם; ר' למשל סעיף 9(ב)(4) לחוק חופש המידע שעניינו מידע פנימי שאין חובה להעבירו; ס' 9(ב)(2) לחוק חופש המידע שעניינו מידע אודות מדיניות הנמצאת בשלבי עיצוב; ס' 9(ב)(5) לחוק חופש המידע שעניינו מידע הנוגע לניהול פנימי של הרשות הציבורית שאין לו נגיעה או חשיבות לציבור).
3. מסירת החומר לעיון המבקש נתונה לשיקול דעתה של הרשות המנהלית המחזיקה בו (רשויות החקירה או התביעה). ככל רשות מינהלית, עת מופנית אל התביעה בקשה מסוג זה, שומה עליה להפעיל את שיקול דעתה בתום לב, בהגינות, בשוויוניות ובסבירות.
4. לפיכך, בכל מקרה שבו מתבקש עיון בחומר חקירה, יש לשקול את מכלול השיקולים הרלבנטיים בנסיבות העניין, ולהחליט על פיהם אם יש מקום להרשאת העיון. להלן יפורטו השיקולים הדרושים להכרעה.

עקרונות מנחים

5. ככלל, קיימת לאזרח זכות לעיין במסמכים המוחזקים בידי הרשויות, אם יש בידו להראות עניין לגיטימי או זכות על-פי דין, שבגינם מתבקש העיון וכל עוד אין בכך פגיעה בלתי-סבירה באינטרסים לגיטימיים אחרים. אינטרסים אלו עשויים לכלול, בין היתר, את תפקודה התקין של הרשות החוקרת ורשויות המדינה בכלל, זכויותיהם של צדדים שלישיים לחיסיון ולפרטיות ומניעת שימוש לרעה במידע.
6. ככלל, ככל שניתן להעביר חלקים מן המידע המצוי בתיק חקירה, אשר אינם פוגעים באינטרסים שמנגד, יש לעשות כן (ר' סעיף 11 לחוק חופש המידע. כמו כן, במסגרת בחינת הפגיעה האפשרית הכרוכה בגילוי המידע המצוי בתיק חקירה, יש לתת את הדעת למועד בו מתבקש העיון (במהלך חקירה מתנהלת, במהלך הליך משפטי תלוי ועומד וכיו"ב).
7. אף כאשר מדובר בזכות לעיין בחומר המצוי בתיקי חקירה של המשטרה ושל מצ"ח, עשויים לעמוד כנגד "זכות העיון" אינטרסים אחרים כבדי משקל, כאמור לעיל, העלולים להיפגע מן העיון. לעניין זה ראו

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

בג"ץ 142/70 שפירא נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד כה (1) 325, 331 ואילך (להלן: **בג"ץ שפירא**).

השיקולים בנושא הרשאת עיון בתיק חקירה של משטרה או מצ"ח

(א) קיום אינטרס לגיטימי של מבקש העיון

8. תנאי למימוש זכות העיון הוא, שהמבקש הינו בעל אינטרס לגיטימי לעיין בחומר. בבג"ץ **שפירא** דלעיל קבע השופט ח. כהן:

"אמרנו שחובת הגילוי אינה מוטלת על הרשות אלא כלפי הצד הנוגע בדבר; אם אין בחיקוק הוראה אחרת [...] כי אז הרשות אינה חייבת, ואולי אף אינה רשאית, לגלות את החומר שבידיה לאדם זר שאינו נוגע בדבר" (**שם**, 332).

כן ר' בג"ץ 10271/02 **פריד נ' משטרת ישראל** (תק-על 2006(3) 1128, עמ' 1132) (להלן: **בג"ץ פריד**):

"כאשר נקודת המוצא היא זכותו של בעל העניין לקבל את המידע שבידי הרשות, צריכה להתקיים עילה טובה בידי הרשות כדי למנוע את גילוי המידע. לשון אחר, "הרשות רשאית לסרב למסור חומר מסוים, אך זאת רק אם ביססה סירובה בנימוקים סבירים ומשכנעים"

9. יחד עם זאת, יש חשיבות לשאלה מהו האינטרס שבגיניו מבקש האדם לעיין בחומר ומה משקלו של אינטרס זה.

10. כך למשל, אם האינטרס שבגיניו מתבקש העיון קשור ישירות לניהול ההליך הפלילי שבגיניו נאסף חומר החקירה, יש ליתן לאינטרס זה משקל נכבד. כך הדבר במקרה שבו מדובר בבקשת נאשם לעיין בחומרים הרלוונטיים לניהול הגנתו בהליך הפלילי (כגון ביסוס טענה של אכיפה בררנית; ר' **עניין ג'ולאני** לעיל). דוגמא נוספת היא במקרה בו החליט פרקליט להורות על סגירתו של תיק חקירה, והמתלונן מבקש להשיג על כך, או לעתור לבג"צ בגין החלטת הסגירה, ולשם כך מבקש הוא לעיין בחומר. במקרה שכזה **יש לאפשר את העיון אלא אם קיים אינטרס ממשי, מן הסוג שיפורט להלן, המונע את העיון, ובכפוף לקריטריונים שיפורטו בהמשך**. לעומת זאת, אם המתלונן מבקש לעיין בחומר לצורך הגשת תביעה אזרחית נגד החשוד, אכן יש לו אינטרס לגיטימי בעיון, אולם משקלו של אינטרס זה קטן יותר מאשר במקרה הקודם.

(ב) שמירה על תפקודן התקין של מצ"ח והתביעה

11. אל מול השיקול האמור, בדבר זכות האזרח לעיין בחומר שיש לו עניין לגיטימי בו, עומדים לעתים שיקולים ציבוריים, המחייבים הימנעות מגילוי החומר. שיקול החייב להילקח בחשבון הוא השיקול של שמירה על תפקודה התקין של הרשות החוקרת ושל התביעה. כך למשל, אין לאפשר עיון בחומר חקירה שאינו מחויב על פי החוק, אם קיים חשש ממשי כי בעקבות העיון יעשה ניסיון להשפיע על עדים, לתאם עדויות, להעלים ראיות וכד' (ראו בג"ץ **שפירא**, לעיל, בעמ' 332).

12. בדומה, יש להקפיד שלא לאפשר עיון בחומר חקירה אם קיים חשש ממשי כי בעקבות העיון תיחשף שיטת פעולה של הרשות החוקרת, שיש חשיבות לאי פרסומה ברבים. שיקול זה חל גם לגבי הרשאת עיון בתיק שחקירתו נסתיימה.

13. מטעם זה אין להרשות את העיון בחוות דעת פנימיות, המלצות, התכתבויות של היחידה החוקרת, התכתבויות פנימיות בין גורמי החקירה והתביעה, פרטים על מודיע סודי ועוד. העיון במסמכים אלה יורשה רק אם המבקש מעלה נימוק יוצא דופן ובעל משקל מכריע, שיש בו כדי להצדיק סטייה מכלל זה. יש להדגיש, כי לגבי חומר מסוג זה לא חלה בדרך כלל אף זכות העיון הקבועה בסעיף 74 לחסד"פ, שכן כמובהר לעיל, חומר זה לא יהווה בדרך כלל "חומר חקירה", אשר חובה להעמידו לעיון הסגוריה.

14. בנוסף, יש להעריך את היקף המשאבים הנדרש על מנת להיענות לבקשה. הקצאת משאבים בלתי סבירה

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

- באיתורו של המידע, בהפרדתו ממידע שלא ניתן למסירה, וכיוצ"ב – תצדיק דחייה של בקשת העיון (השוו: ס' 8 לחוק חופש המידע, כן ר' עניין ג'ולאני לעיל). בהערכת היקף המשאבים יש לתת את הדעת, בין השאר, להיקף החומר המבוקש לעיון; היקף החומר בו נדרש החיפוש לשם איתור החומר המבוקש; כוח האדם שנדרש לשם איתור החומר; היכולת הלוגיסטית והמיחשובית לאתר את החומר המבוקש; ההוצאה הכלכלית הכרוכה באיתור החומר; הצורך בעיבוד המידע וסינונו לשם מניעת פגיעה באינטרסים אחרים, ומשך הזמן הנדרש לאיתור החומר. מכל מקום, סבירות הקצאת המשאבים תימדד במקרה הקונקרטי אל מול עצמת האינטרסים שבגילוי המידע (ר' עע"מ 2398/08 **משרד המשפטים נ' סגל**, תק-על 2011(2) 3381, פסקאות 17-45).

(ג) הבטחת אמון הציבור ברשות החוקרת

15. יש לשקול גם את הצורך להבטיח את אמון הציבור בכך, שמסמכים או עדויות שנמסרו ליחידה החוקרת במסגרת חקירה פלילית, לא יימסרו לכל החפץ בכך, מבלי שיש בידו להראות אינטרס ממשי בעיון בחומר. השמירה על אמון הציבור ברשות החוקרת ובתביעה הינה חיונית, כדי לאפשר לרשות החוקרת לגבות עדויות וראיות מקיפות ומלאות מן הציבור גם בעתיד, מבלי שמוסר העדות או מוסר הראיה יחשוש מכך שהעדות או הראיה שמסר "יתגלגלו" לידי כל המעוניין לעיין בהן.

(ד) החשש מפני שימוש בלתי ראוי בחומר

16. במסגרת ההחלטה בדבר מתן אפשרות לעיין בחומר החקירה יש לשקול גם את האפשרות שמבקש העיון יעשה שימוש לא ראוי במידע שיקבל לידי בעקבות העיון - כגון הפעלת לחץ על אזרח או חייל שמסר מידע לרשות החוקרת, הכפשתו, חשש מפגיעה פיזית וכדומה. חשש זה רב במיוחד במקרה שבו קיימים יחסי עבודה, יחסים של כפיפות בין מבקש העיון לבין המתלונן או עדים בתיק, או יחסים רגשיים מסיבות אחרות (כגון יחסי משפחה; יחסים הקשורים בשרות הצבאי וכיו"ב). חשש כאמור עלול להתעורר, גם כאשר הפעילות העבריינית מבוצעת במעטה של מסגרת ארגונית היררכית, כמו ארגוני פשיעה ופעילות טרור, כאשר ישנה זיקה בין מבקש המידע ובין הארגונים האמורים ופעילותם (כך עשוי להיות, למשל, ביחס למידע על ארגוני הטרור הפועלים באיו"ש).

(ה) מניעת פגיעה בפרטיות

17. בנוסף, יש לשקול כיצד משפיע חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א - 1981, על הזכות לעיין בחומר המבוקש.

18. סעיף 23 לחוק הגנת הפרטיות קובע:

"(א) מסירת מידע מאת גוף ציבורי אסורה, זולת אם המידע פורסם ברבים על פי סמכות כדין או הועמד לעיון הרבים על פי סמכות כדין, או שהאדם אשר המידע מתייחס אליו נתן הסכמתו למסירה".

"(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע מרשות בטחון, כמשמעותה בסעיף 19, לקבל או למסור מידע לשם מילוי תפקידה, ובלבד שהמסירה או הקבלה לא נאסרה בחיקוק".

'מידע' - נתונים על אישיותו של אדם, מעמדו האישי, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, הכשרתו המקצועית, דעותיו ואמונתו; "

משטרת ישראל וגם מצ"ח הינן "רשות בטחון" כמשמעותה בחוק.

19. חוק הגנת הפרטיות יוצר, אם כן, הסדר המאזן בין זכותו של האדם המעוניין לעיין במסמכי המינהל, לבין זכותו של הפרט שצנעתו תישאר חסויה ולא יינתן לה פומבי.

20. על פי "נוסחת האיזון" הקבועה בחוק, כאשר פועלת הרשות החוקרת לשם "מילוי תפקידה", הרי שגם אם יש בחומר הנמצא בידה מידע הנוגע לצנעת הפרט, לא חל עליה איסור המונע את מסירת החומר. לעומת זאת, חל עליה איסור למסור "מידע", שלא במסגרת מילוי תפקידה, אלא אם המידע הועמד לעיון הרבים על פי סמכות כדין או שהאדם אשר המידע מתייחס אליו נתן הסכמתו למסירה. כמו כן, בכל מקרה, שומה על הרשות החוקרת להבטיח כי במידת האפשר לא ינתן לחומר החקירה פומבי, מעבר

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

למינימום הנדרש לסיפוק המטרה הלגיטימית שבגינה מתבקש העיון בחומר. יוזכר, כי כאשר ניתן להעביר חלקים מתוך החומר, באופן שאינו כרוך בפגיעה בצנעת הפרט, יש לעשות כן.

21. אשר לשאלה הפרשנית: מה נכנס למסגרת "תפקידי הרשות החוקרת" לצורך חוק זה? מן הראוי לנקוט גישה הנגזרת מנסיבות הענין. כך למשל, כל פעולה שהיא במסגרת קיום ההליך הפלילי או שנועדה לקידומו, הינה פעולה הנכללת "במסגרת תפקידיה" של הרשות החוקרת.

22. כך הדבר גם בנוגע למסירת חומר חקירה למתלונן או לקורבן עבירה, הנדרש לו לצורך הגשת השגה או הגשת עתירה לבג"צ על החלטה לסגור את התיק. חומר זה נדרש לאדם כדי לאפשר לו למצות זכות, שהיקנה לו החוק במפורש. יחד עם זאת, יש לבחון, האם אין בבקשת העיון גם מטרה זרה; האם אין חשש כי מתן העיון יביא בסופו של דבר להפצת חומר החקירה ברבים, דבר אשר עלול לפגוע באופן חמור בפרטיות החשוד או פגיעה באינטרסים אחרים.

23. כמו כן, יש משמעות לשאלה: האם מדובר בתלונה שהוגשה על ידי "מתלונן ציבורי" שלא נפגע ישירות מביצוע העבירה, או שמדובר במתלונן שנפגע במישרין מן העבירה. ככלל, במקרים של בקשה לעיון המוגשת על ידי "מתלונן ציבורי", יש לתת משקל רב יותר להגנה על אינטרס "הפרטיות" של החשוד.

24. אשר לבקשה לעיון בחומר חקירה, שמטרתה לסייע לקורבן העבירה בניהול הליך אזרחי, ניתן לנקוט בפרשנות המרחיבה את הגדרת תפקידי הרשות החוקרת באופן הקובע שתפקידי הרשות החוקרת כוללים גם את התפקיד הכללי של סיוע לשמירה על הסדר הציבורי. מכוח תפקיד זה רשאיות רשויות החקירה והתביעה לסייע לקורבן העבירה במגוון דרכים, לרבות באופן העשוי, לעיתים, להתבטא במתן נגישות למידע שיאפשר למעיין בחומר לתבוע פיצויים וסעדים אחרים במישור האזרחי.

25. במצב מעין זה, שבו מתבקשת הרשות החוקרת לפעול בתחום הרחב, של שמירה על הסדר הציבורי בכללותו, ולא במישור הפלילי - הצר, מן הראוי לנקוט גישה זהירה יותר בנושא הרשאת העיון בחומר, וזאת הן על מנת למנוע הפרה חמורה ומיותרת של פרטיות המעורבים בתיק, והן כדי לשמור על אינטרסים ציבוריים חיוניים שפורטו לעיל.

(ו) מניעת שימוש לרעה בהליכי החקירה

26. הכרה אוטומטית בזכות המתלונן לעיין בחומר החקירה, עלולה לעודד הגשת תלונות סרק שמטרתן העיקרית הינה הפעלת מנגנון החקירה של הרשות החוקרת, על מנת להשיג חומר חקירה לצרכים פרטיים. על כן, יש לשקול את הרשאת העיון גם תוך מתן תשומת לב ומשקל לחשש מעידוד תלונות שאין להן בסיס אמיתי. כמו כן, וכאמור לעיל, יש לשקול את המועד בו מתבקש העיון וכיצד הדבר משליך על ניהול החקירה או ההליך הפלילי.

דוגמאות אופייניות למקרים שבהם מתבקש עיון בחומר חקירה

(א) בקשה מצד נאשם לעיין בחומרי חקירה גולמיים מתיקים שונים על מנת לבסס טענות שונות בהליך המתנהל כנגדו, כגון טענת 'הגנה מן הצדק'

27. תחילה, יש לבחון את טענת הנאשם כי העיון בחומר נועד על מנת לבסס את הגנתו בהליך הפלילי. ככל שישנה זיקה בין החומר המבוקש לטענות הנאשם בהליך המתנהל בעניינו, כך גובר האינטרס של הנאשם לעיין בחומר האמור.

28. בד בבד, יש לשקול את היקף הבקשה ומיקודה. אם מדובר בבקשה גורפת וכוללנית, הדורשת הקצאת משאבים בלתי-סבירה, שעולה ממנה חשש ל"מסע דיג" מטעם ההגנה, יהווה הדבר טעם לדחיית הבקשה (ר' עניין ג'ולאני לעיל, פסקה 41 לפסק-דינה של השופטת ברק-ארז).

29. בנוסף, ובהתאם לאמור לעיל, יש לשקול את הסיכון לפגיעה בפרטיותם של גורמים שלישיים. במידה

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

שניתן, במאמץ סביר, להעביר את המידע מבלי לחשוף פרטים שחשיפתם כרוכה בפגיעה בפרטיות, יש לעשות כן.

30. יש לזכור, כי עסקינן בבקשה לעיין בחומרי חקירה גולמיים, אשר עליהם חל, כאמור, החרג שבסעיף 14(א)(8) לחוק חופש המידע. משכך, לא ניתן לבקש חומרים אלו במסלול של חוק חופש המידע, ויש לשקול את הבקשה על בסיס השיקולים אשר הותוו לעיל. ככל שמדובר בבקשה לעיין בהחלטות התביעה, בנימוקיה ובסיכומים אשר ערכה לאחר עיבוד החומרים האמורים, הרי שהחרג האמור אינו חל, ויש להחיל את חוק חופש המידע בהתאם (ר' עניין ג'ולאני לעיל). כאמור לעיל, אין בכך כדי למנוע תחולתם של חריגים אחרים, ככל שישנם.

(ב) בקשה לעיון בתיק המוגשת על ידי חשוד או גורם מעוניין אחר, טרם קבלת החלטה על הגשת כתב אישום.

31. אין ספק שהחשוד בתיק הוא "צד מעוניין", אשר יש לו עניין לעיין בחומר שבתיק. יחד עם זאת, קיים חשש שמתן העיון בשלב מוקדם מדי יפגע בחקירה.

32. בהקשר זה ניתן לשאוב מהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מספר 51.015 מיום 1.7.91, הקובעת כי יש לאפשר לחשוד לעיין ב"חומר החקירה" בטרם הוגש נגדו כתב אישום, רק אם החשוד מבקש לעיין בחומר לצורך "שימוע" או "טיעון" ורק "אם יראה הדבר כראוי, מועיל והוגן בנסיבות המקרה. העיון לא יתאפשר אם עשוי הוא לפגוע בעניינים של מעורבים אחרים או להפריע להכנות למשפט או לגרום נזק אחר". יודגש, כי גם במקרה בו מתבקש חומר החקירה לצורך "שימוע" אין חובה למסור את כל חומר החקירה והבקשה תישקל ע"פ נסיבות העניין. במקרים בהם שמר החשוד על זכות השתיקה, אין מקום למסור את חומר החקירה כלל והשימוע יוגבל לטענות משפטיות בלבד.

33. כמו כן, יש לשקול את השאלה האם העיון עלול להפריע להשלמת חקירה, אם תידרש כזו בעתיד.

34. מתן עיון בסיטואציה זו לא יהווה בדרך כלל פגיעה אסורה בפרטיות, שכן המקרה נופל לגדר סעיף 23 ב (א) לחוק הגנת הפרטיות (ראו לעיל).

35. מלבד בנסיבות המפורטות לעיל, אין בדרך כלל מקום לאפשר לצד מעוניין לעיין בחומר חקירה כל עוד לא נתקבלה ההחלטה בדבר הצעדים המשפטיים המתאימים.

(ג) בקשה לעיון המוגשת על ידי חשוד, לאחר שהתקבלה החלטה לסגור את התיק מבלי שהוגש נגדו כתב אישום.

36. בכל בקשה שכזו על החשוד להצביע תחילה על עניין לגיטימי שבגינו הוא מבקש לעיין בתיק. כך למשל, לחשוד המבקש להשיג על הסיבה שבגינה נסגר התיק, יש לכאורה עניין לגיטימי בעיון. יחד עם זאת, אין די באינטרס הלגיטימי לבדו כדי לאפשר את העיון.

37. על הרשות לבחון מהי מידת החשש שהרשאת העיון תוביל לפגיעה בחקירה אחרת; לפגיעה בחקירה עתידית הקשורה לאותו תיק; לפגיעה באפשרות לחידוש החקירה באותו תיק; וכן לפגיעה בתפקודה הכללי של הרשות החוקרת, בשל חשיפת דרכי עבודתה, ובשל החשש שיהיה בכך כדי להרתיע אנשים מלשתף פעולה עם הרשות החוקרת בעתיד. כמו כן, יש לקחת בחשבון את האפשרות לפגיעה בפרטיותם של המעורבים בחקירה, וכן את החשש שהחשוד ינצל את העיון כדי לברר מי העיד נגדו במטרה להתנקם בו בעתיד.

38. בעניין זה ראוי להזכיר את הכלל המובא בבג"ץ פריד:

"כאשר הכלל הוא הגילוי, על הרשות לבחון, בכל מקרה לגופו, את עניינו ועוצמתו של אינטרס הפרט בקבלת המידע אל מול האינטרסים הנגדיים שבאי הגילוי, ולערוך את האיזון הנדרש כדי להחליט איזה מן האינטרסים יגבר"

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

(ד) **בקשה לעיון המוגשת על ידי מתלונן המעוניין להשיג על סגירת התיק או להגיש עתירה לבג"ץ בגין דחיית השגתו, לאחר שהתקבלה החלטה לסגור את התיק, או השגה על הסדר טיעון.**

39. המתלונן במקרה זה הוא "צד מעוניין", הרשאי לכאורה לעיין בתיק. יחד עם זאת, טרם הרשאת העיון יש לשקול מהי מידת החשש לפגיעה אפשרית בתפקוד הרשות החוקרת, הן במקרה הספציפי והן באופן כללי. אכן, ככלל, כיוון שמדובר בתיקים סגורים והמעין הוא המתלונן ולא החשוד בתיק, סביר שבדרך כלל שיקול זה לא יהווה מניעה למתן אפשרות העיון. יחד עם זאת, במקרה שבו שוקלת הרשות החוקרת לחדש את החקירה בעתיד, אין בדרך כלל מקום להרשאת העיון. בנוסף, יש לשקול מהי מידת החשש שהמתלונן מנסה, למעשה, להשיג דרך בקשת העיון מידע על הנילון ועל המעורבים בחקירה למטרות זרות מאשר הגשת הערר.

40. נקודת המוצא היא שיש לאפשר למתלונן המבקש לערוך על החלטה לסגור תיק לעיין בחומר, בכפוף לקריטריונים הקבועים בהנחיה זו. בהקשר האחרון, במקרה של ערר על סגירת תיק חקירה בשל היעדר ראיות מספיקות, יש לקחת בחשבון כי אם יתקבל הערר, העברת המידע מתיק החקירה לידי המתלונן עלולה להחליש את משקל עדותו של האחרון במשפט, כמו גם את משקל עדותם של אחרים הקשורים אליו, וממילא יפגע עוד יותר הסיכוי להרשעה. למעשה, בקשת המתלונן לעיין במידע בשלב זה דומה במהותה לבקשה לקבלת המידע בשלב בחינת הראיות טרם החלטה אם להגיש כתב אישום – שלב שבו אין למתלונן זכות לעיון. מתן עיון בשלב זה עלול אפוא לפגוע באינטרס הציבור והמתלונן כאחד. שיקול זה עשוי להיות רלוונטי גם בתיקים שנסגרו מהעדר עניין לציבור, אם כי באופן מובהק פחות.

41. יחד עם זאת, מתוך הכרה בעניין שיש למתלונן בעיון בחומר החקירה לצורך הכנת הערר, הרי שיש להסביר לו באורח מתאים ולאחר מכן להחתימו על אישור בכתב שלמרות הבנתו כי נזק עלול להיגרם מהעיון, מבקש הוא לקבל את חומר החקירה. היה ולא הסכים לחתום כאמור, תישקל בקשתו מחדש, תוך מתן משקל גם לאי הסכמתו. בכל מקרה תתקבל ההחלטה בדבר מתן העיון – במלואו או בחלקו או בפרפרזה או לעיון בא כוחו בלבד – בהתאם ליתר השיקולים שקובעת הנחיה זו.

42. במישור ההגנה על הפרטיות, בדרך כלל ניתן יהיה לראות את מסירת המידע כנכללת בגדר "תפקידי הרשות החוקרת", ולפיכך אין בחוק הגנת הפרטיות כדי למנוע את מסירת המידע. יחד עם זאת, על המשטרה מוטל לשקול גם שיקול זה ולמנוע פגיעה בפרטיות החשודים שלא לצורך.

43. כך למשל, מקום שמדובר ב"מתלונן ציבורי", שלא נפגע "ישירות" מהעבירה הנטענת, קיים חשש ממשי שמסירת חומר החקירה לעיון המתלונן תביא לחשיפת החומר לעין כל, ולפגיעה חמורה בפרטיות החשוד ויתר המעורבים בחקירה. כן קיים חשש, כי זוהי, למעשה, מטרתו העיקרית של מבקש העיון. במקרה מעין זה יש לשקול את הדברים במשנה זהירות ולהחליט על פי מכלול נסיבות העניין. בהקשר זה, יש לשוב ולציין כי חוק חופש המידע וחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א - 2001, אינם מחייבים את מסירת חומר החקירה למתלונן. על כן, בהחלטה על מסירת חומר החקירה לידי "מתלונן ציבורי" יש לאזן בין האינטרס שלו למצות את זכויותיו לבין האינטרס שבהגנה על פרטיות החשוד ומוסרי ההודעות בפני הרשות החוקרת, והאינטרס שלא להרתיע את הציבור מלשתף פעולה עם הרשות החוקרת בעתיד. בין היתר, ישקלו זה כנגד זה זיקתו של המבקש אל העבירה, עמדת המתלוננים בתיק, האפשרות של הנפגע הישיר לריב את ריבו, האפשרות של פגיעה בפרטיות הנחקרים, ההשלכות שיש לעיון זה על נחקרים פוטנציאליים וכיוצא באלה.

44. גם כאשר יש "מתלונן ציבורי" זכות לפנות לבג"ץ בעתירה על דחיית עררו, אין משמעות הדבר בהכרח כי תינתן לו זכות לעיון בחומר החקירה. בבג"צ 2534/97 ח"כ יונה יהב נ' פרקליטת המדינה (פ"ד נא 3) (39) ביקשו העותרים להעביר לעיונם את חומר החקירה ש**נאסף** על ידי המשטרה בחקירת פרשת מינויו של עורך הדין רוני בראון ליועץ המשפטי לממשלה. בית המשפט דחה את הבקשה, לאחר שבמקרה זה הועמדה לרשות העותרים החלטת היועץ המשפטי לממשלה, הכוללת סיכום מפורט של חומר החקירה. מהחלטת בית המשפט עולה כי אין לגזור מזכות העמידה בפני בג"צ גישה לחומר חקירה, מכיוון שאין מקום בכל מקרה לאפשר את הגישה של המתלונן הציבורי לחומר החקירה לצורך מיצוי אפשרות להשיג

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

על ההחלטה. על מנת שתותר זכות העיון, העותרים צריכים להניח תשתית מינימלית לטענה כי החומר דרוש לשם הכרעה בעתירה.

(ה) בקשה לעיון המוגשת על ידי המתלונן או קורבן העבירה לצורך הגשת תביעה אזרחית.

45. מבחינת חוק הגנת הפרטיות רשאית הרשות החוקרת לאפשר את העיון המבוקש גם לצורך זה, שכן ניתן לראותו כחלק מן המסגרת "הרחבה" של תפקידי הרשות החוקרת. יחד עם זאת, מכיוון שאין מדובר בתפקידיה הישירים וה"צרים" של הרשות החוקרת, יש לנקוט משנה זהירות טרם קבלת החלטה אם להתיר את העיון בתיק. לפיכך, יש לשקול בכל מקרה על פי נסיבותיו, האם אין בהתרת העיון כדי לפגוע בתפקוד הרשות החוקרת, או באמון הציבור ברשות החוקרת. כמו כן, יש לשקול אם העיון לא יגרום לפגיעה ממשית בפרטיותו של מאן דהוא, אשר הרצון למונעה יכול שיגבר על אינטרס המתלונן או הקורבן (לעניין זה ראו גם בג"צ חילף לעיל, שבו נדונה בקשתו של החשוד לעיין בחומר החקירה על מנת להגיש תביעה אזרחית נגד המתלונן).

46. ככלל, במקרה מעין זה הנטיה צריכה להיות להרשות את העיון בחומר, כדי שהמתלונן או הקורבן יוכל לממש את זכויותיו. אשר לשלב שבו יש לאפשר את העיון, ככלל, אין לאפשר עיון בחומר כל עוד לא נסתיים הטיפול בתיק, אלא אם קיימת סיבה מיוחדת לסטות מכך (כגון התמשכות הטיפול בתיק; חשש להתיישנות זכויות מבקש העיון וכדומה), וזאת יש לעשות על דעת הפרקליט.

(ו) בקשה לעיון המוגשת על ידי גורם חיצוני בעל עניין ישיר בחומר - כגון חברת ביטוח, שמאי וכו'.

47. גורמים אלה יש לראות כבאים בנעליו של "הצד המעוניין", ולכן זכאים הם לאותו מעמד. יחד עם זאת, יש לזכור, שמדובר בעיון לצורך הליך אזרחי, ולפיכך יחול כל האמור בסעיף (ד) לעיל. היינו, טרם הרשאת העיון יש לשקול את השפעת חוק הגנת הפרטיות על נסיבות העניין, את הצורך לשמור על חיסוי דרכי פעולתה של הרשות החוקרת, ואת האינטרס הציבורי שבשמירת אמון הציבור ברשות החוקרת.

מגבלות נוספות המצמצמות את זכות העיון

48. טרם הרשאת העיון יש לוודא, כי ההרשאה איננה עומדת בניגוד לחובת הסודיות הקבועה בחוקים שונים.
49. דוגמא לכך, מצויה בסעיף 3 לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א - 1981. כדי לשמור על חובת סודיות זו, בטרם מאפשרים את העיון, יש להקפיד להוציא מן התיק את גיליון המרשם הפלילי של החשוד, אשר המעיין אינו זכאי לראותו, אלא אם המעיין הוא החשוד עצמו.
50. כמו כן, בטרם העברת החומר לעיון – ככל שמדובר בחומר צבאי, יש לוודא כי חומר זה עבר בדיקה מטעם מחלקת בטחון מידע, וכי נתקבל אישור להעברתו, בין אם בסייגים ובין אם לאו.
51. יש להחתים את מבקש המידע על התחייבות בדבר השימוש במידע, בהתאם לנספח א' להלן.

סיכום

52. העיון ב"חומר החקירה" הינו זכות יסוד של הנאשם, המעוגנת בסעיף 74 לחסד"פ. על רשויות התביעה והמשטרה חלה חובה לאפשר העיון, בתנאים המפורטים בחוק ובסייג שבסעיף 78 לחוק.
53. מתן רשות לעיון בתיק חקירה, שלא בקשר לחובה שבסעיף 74 לחסד"פ, יתבצע על-פי הוראות חוק חופש המידע, או לפי הנחיה זו, במידה שחוק חופש המידע אינו חל בנסיבות העניין. העברת החומר לפי הנחיה זו תיעשה על-פי השיקולים שפורטו לעיל.
54. במסגרת הפעלת שיקול הדעת, על הרשות לאזן בין זכותו של אדם לעיין בחומר חקירה הנוגע לעניינו וזכותו למצות את הזכויות הקיימות לו בדין (כמו לדוגמא להגיש ערר או להגיש תביעה אזרחית), לבין

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

הנחיה מס' 1.05.03

בקשת ההגנה כי בית הדין יורה על "השלמות חקירה" במסגרת בקשה לעיון בחומר חקירה

1. ההלכה המשתקפת בפסיקה, היא כי במסגרת בקשה לחומר חקירה, לפי סעיף 74, לא תורה הערכאה השיפוטית על "השלמת חקירה" של חומר שאינו "קיים בעולם". כך נאמר ב - בש"פ 5722/96 **זורפמן נ' מדינת ישראל** תק-על 96(3) 1132 :

"... סעיף 74 [לחסד"פ] מדבר ב"זכות העיון" בחומר החקירה; ואין לו ולא כלום עם "השלמת חומר חקירה" על ידי הגוף החוקר על פי הנחיותיו של בית המשפט.

אין בכך, כמובן, כדי ליטול מבית המשפט את סמכותו הטבועה ליתן הוראות לגוף החוקר, לרבות הוראות בדבר השלמת חקירה; ולא למיותר יהיה להצביע בהקשר זה על סמכותו של בית המשפט לקרוא עדים ולהורות על הבאת ראיות מטעמו, לפי סעיף 167 לחסד"פ. ברם, לשיטתי, בקשה כאמור, מן הראוי להגיש לבית המשפט הדן בענין; והיא תידון ותוכרע על ידו בהתאם לנסיבות המיוחדות של הענין, תוך מתן הדעת, כמובן, לחיוניותה של החקירה המבוקשת להגנתו של הנאשם."

משמעות הדברים היא, שבקשה לפי סעיף 74 עניינה בזכות העיון בחומר קיים. בדרך כלל, מדובר יהיה בחומר המצוי ברשות גורמי החקירה והתביעה. במקרים חריגים, הבקשה יכולה להתייחס לחומר שבמהותו הוא חומר חקירה שצריך היה להימצא בידי רשויות החקירה, אף אם לא נתפס על-ידן. ואולם, אין עניינו של הליך זה בהשלמת החקירה ו"ייצורו" של חומר חקירה חדש, שאינו קיים במועד הגשת הבקשה.

להחלטות דומות ברוח האמור ראו: בש"פ 3484/04 **חזן נ' מדינת ישראל** תק-על 2004(2) 589; בש"פ 9363/05 **נדג'ר נ' מדינת ישראל**, תק-על 2005(4) 505; (חיפה) 333/05 **מחצבי אבן בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל** תק-מח 2005(3) 12443; ב"ש 87/03 **סגן עידן רייטן נ' התובע הצבאי הראשי** תק-צב 2003(3) 39.

2. אשר על כן, אין להביע הסכמה לדון, במסגרת סעיף 74 לחוק, בבקשות שבמהותן הינן "בקשות להשלמת חקירה". זאת, נוכח היעדר סמכותו של שופט היושב בהליך זה להורות לתביעה לבצע השלמות כאמור ועל מנת למנוע טענות הגנה כגון "השתק" או "מניעות" כנגד התביעה, כאשר האחרונה מבקשת לערור על החלטות כאלו.

3. בנוסף, אף אין להביע הסכמה ליצירת יש מאין של מסמך המפרט את עיקרי הנמקתה של התביעה בהחלטתה על ההליכים המשפטיים שנקטו או לא נקטו בעניינו של נאשם בתיק הנדון או בתיק אחר. זאת, שכן כפי שנקבע בפסיקתו של בית המשפט העליון (בש"פ 4357/05 **חסן אבו חטאב נ' מדינת ישראל** וכן בעלב"ש 58/09 **קלנר נ' התצ"ר**), הרי שגם אם מסמך מעין זה למידע בדבר הסיבות להחלטותיה של הרשות היה קיים, הרי הוא ממילא היה נחשב למסמך פנימי של הרשויות וככזה לא היה בגדר "חומר חקירה" שלנאשם יש זכות לעיין בו, לפיכך, מקום שלא הועלה על הכתב המידע בנוגע לשיקולי הפרקליטות מלכתחילה, ברי שאין מקום להורות על העלתו על הכתב בדיעבד.

4. מובן, כי אם במסגרת הליך זה או הליך אחר, נשמעת הערה של בית הדין, בדבר התבונה שבביצוע פעולת חקירה נוספת על ידי התביעה, על הדברים להישקל בכובד ראש, כמו כל המלצה אחרת של ערכאה שיפוטית. ואולם, כאמור, שיקול הדעת והסמכות בעניין מצויים בידי הפרקליט הצבאי (וראו ס' 281(1) לחש"פ).

חלק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: מרץ 2019	

הנחיה מס' 1.05.04

השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום

רקע

1. הנחיה זו עניינה בהתוויית השיקולים לביצוע השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום ואופן ביצועה.
2. סעיף 61 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, קובע את סמכותה של התביעה להורות על השלמת חקירה, אם מצאה שיש צורך בכך לקבלת החלטה בדבר העמדה לדין או לשם ניהול יעיל של המשפט.

באופן דומה, קובע סעיף 281 לחש"פ, כי פרקליט צבאי שקיבל חומר בדיקה, יוכל להחזיר את חומר הבדיקה לשם השלמתו או לדאוג בכל דרך אחרת להשלמת חומר הבדיקה, אם לדעתו הוא טעון השלמה; או לחילופין להורות על ביטול התלונה; על העמדה לדין משמעתית או להורות לתובע להגיש כתב אישום.

3. בבג"צ 6972/96 **התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה פ"ד נא(2), 757, עמ' 771-770**, עמד בית המשפט העליון על דברים אלה:

"החוק מבחין בין שלושה שלבים של ההליך הפלילי במובנו הרחב. בשלב הראשון נחקר החשד לעבירה. בשלב השני נשקלת העמדתו לדין של החשוד בביצוע העבירה. אם נופלת החלטה על העמדת החשוד לדין, ומוגש כתב אישום, כי אז נערך השלב השלישי, הוא שלב המשפט. על חקירת העבירה מופקדות רשויות החקירה, ובראשן המשטרה. על השלב השני מופקדות רשויות התביעה, ובראשן התביעה הכללית. על השלב השלישי מופקדים בתי-המשפט..."

... החלוקה האמורה איננה רק חלוקה מוסדית, אלא גם עניינית. הרשות החוקרת ממונה על איסוף הראיות. רשויות התביעה ממונות על בחינת הראיות שנאספו, ואם די בהן כדי לבסס אישום פלילי, ועל הגשת כתב אישום. בשלב זה גם מפעילה התביעה שיקול דעת ומחליטה, אם יש עניין ציבורי בהעמדה לדין. בתי-המשפט הם שמכריעים אם עלה בידי התביעה להוכיח את אשמתו של הנאשם"

4. מדברים אלה עולה חלוקה ברורה ביחס לשלבי ההליך הפלילי - החל בחקירה, עובר בהגשת כתב האישום וכלה בליבון העניין בפני בית הדין; וביחס לתפקידה של כל רשות.
5. בהתאם לכך, ככלל, החקירה מסתיימת בטרם הגשת כתב האישום. תכליתו של כלל זה, היא, בין היתר, לאפשר לנאשם להכין את הגנתו כדבעי, כשחומר החקירה מתוחם ומצוי בידו במלואו. לרשות התביעה נתונה אמנם סמכות להורות על השלמת חקירה גם **לאחר** הגשת כתב האישום (בש"פ 1270/14 **זוהר ששון נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 20 במרץ 2014)), אלא שבהלכה הפסוקה הובעה במקומות שונים עמדה מצמצמת ביחס לאפשרות לבצע השלמת חקירה כאמור. יש לשמר את אינטרס הנאשם כאמור, כל עוד לא נמצא אינטרס ציבורי הגובר עליו ומצדיק השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום לצורך מיצוי חקר האמת, ובכפוף לתנאים המפורטים בהנחיה זו.

ראו בהקשר זה את דברי בית המשפט העליון במסגרת ע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' ד"ר איתמר בורוביץ**, פ"ד נט (6), 776 (להלן: "**עניין בורוביץ**"), בעמודים 845-846:

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

"התביעה אמורה הייתה להבין, כי אינה רשאית לנצל את הראיונות לביצוע "חקירה משלימה", תוך הרחבת היריעה אל עבר נושאים, מסמכים וראיות אחרות שהעדים כלל לא נשאלו על אודותיהם בחקירה"

(ראו גם: בש"פ 687/00 מאיר מסיקה נ' מ"י (פורסם בנבו, 3 בפברואר 2000); בג"ץ 295/98 יצחק אופמן נ' פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה) (פורסם בנבו, 20 בינואר 2000).

תחולת ההנחיה

6. הנחיה זו אינה חלה לגבי חומר חקירה שנתבקש טרם הגשת כתב האישום והתקבל לאחריו (לרבות תמלילים, חוות דעת וכדומה), והוא לא ייחשב כ"השלמת חקירה" לצורך ההנחיה.
7. כמו כן, הנחיה זו אינה חלה במקרה שבו החקירה טרם הסתיימה במועד הגשת כתב האישום נגד הנאשם, מטעמים חקירתיים-ענייניים. כך למשל, במקרה שבו לאחר הגשת כתב האישום נגד הנאשם יש צורך בהמשך חקירת מעורבותם של חשודים נוספים, שהחקירה טרם מוצתה בעניינם, אין לראות בפעולות החקירה שבוצעו בגדר "השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום".
8. כל חומר רלוונטי שייאסף בהמשך החקירה ייחשב ל"חומר חקירה", בשינויים המחויבים מהעובדה שהחקירה מתבצעת לאחר שכתב האישום כבר הוגש (בש"פ 3868/11 אליהו אבי נ' משטרת ישראל (פורסם בנבו, 22 במאי 2011), בפיסקה 21). החומר הנצבר במהלך השלמת החקירה יימסר לידי הנאשם בהקדם האפשרי, אך ככלל יימסר להגנה רק בתום המהלך החקירתי כולו, ולא לשיעורין.
9. הנחיה זו אף לא חלה על השלמת חקירה לצורך "ראיות הזמה" מכח סעיף 369 לחש"פ שעוסק בראיות נוספות מטעם התביעה.

אימתי תבוצע השלמה לאחר הגשת כתב אישום והגורם המוסמך לאשרה

10. השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום תיעשה כחריג. כך, ככלל, על התביעה לעשות כל מאמץ על מנת לפתור קשיים ראייתיים שניתן לצפותם מראש, בהשלמת חקירה בטרם מוגש כתב אישום, על מנת למנוע את הצורך בהשלמת חקירה לאחר מכן. לאור האמור, ככלל, יש למעט במקרים שבהם תורה התביעה על השלמת חקירה, לאחר הגשתו של כתב האישום.
11. השלמת החקירה לאחר הגשת כתב אישום היא בסמכות התביעה ותבוצע רק באישורו של פרקליט צבאי או סגנו, ותוך העברת דיווח לתובע הצבאי הראשי. השלמת החקירה כאמור, תיעשה, ככלל, מקום בהן התגלו עובדה או טענה חדשות, שיש בה פוטנציאל להשפיע על תוצאות ההליך, כדוגמת המקרים המנויים להלן (אין המדובר ברשימה סגורה):
  - א. מקום בו חלה התפתחות שיש בה פוטנציאל לשנות את סעיפי האישום או להצדיק צירוף אישומים לכתב האישום שהוגש (כגון מות הקורבן לאחר הגשת כתב אישום בגין עבירה שעניינה חבלה בכוונה מחמירה);

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

- ב. מקום בו במהלך המשפט מוגשות ראיות על פרטים עובדתיים חדשים ומהותיים אשר מחייבים השלמת חקירה, או שבמהלך ראיון עד עלו פרטים עובדתיים כאמור ;
- ג. מצב בו לאחר הגשת כתב האישום, התברר, כי שאלה מסוימת, שלא הובררה במהלך החקירה, היא בעלת משמעות חיונית לגילוי האמת, לבירור המשפט או לעשיית צדק ;
- ד. העלאת **טענת הגנה "רדומה"**, כדוגמת טענות כנגד סמכות בית הדין הצבאי לדון את הנאשם, אשר בירורה הכרחי לצורך ניהול המשפט ;
- ה. מקום בו התעורר צורך מהותי לבחון טענה שעלתה לראשונה לאחר הגשת כתב אישום (בדומה לנדרש עת עלתה טענה כאמור לראשונה במהלך שימוע שקוים לפני הגשת כתב אישום);
- ו. מקום בו השלמת החקירה **נעשית לבקשת הנאשם**, כאשר יש עלה טובה לבקשתו ;
- ז. במקרים בהם במהלך ניהול התיק מצא תובע כי נדרשות השלמות חקירה שהן טכניות במהותן.
12. לצורך קבלת ההחלטה אם להורות על השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום, הפרקליט ישקול את השיקולים הבאים :
- א. האפשרות שעמדה בפני התביעה למצות את החקירה בנקודה הטעונה השלמה, **בשקידה סבירה**, טרם הגשת כתב האישום. כך, בנסיבות בהן ניתן וצריך היה לצפות ולהעריך את נחיצות פעולת החקירה טרם הגשת כתב האישום, ולהשלים את החקירה בהתאם, ולא התחדש דבר בהקשר זה, ככלל לא תבוצע השלמת החקירה, למעט בנסיבות חריגות ;
- ב. **חומרת העבירה** בה מואשם הנאשם או זו הצפויה להיחקר במהלך השלמת החקירה ;
- ג. **מהות החקירה המקורית** או השלמת החקירה **ומורכבותה**, תוך הבחנה, **למשל**, בין חקירה ממשית של עדים ובין השלמה מעין-טכנית של ראיות מסוימות (ב"ש (י-ם) 4258/10 **מדינת ישראל נ' רפאל גביר** (פורסם בנבו, 12 באפריל 2010) ;
- ד. מידת **החיוניות** של השלמת החקירה לבירור האמת, והאיזון הראוי בינה לבין שמירת זכות היסוד של הנאשם לנהל את הגנתו כראוי תוך מודעות למלוא חומר החקירה שנאסף בענינו ;
- ה. **השלכות השלמת החקירה ביחס לנאשם או למעורבים נוספים** (לרבות, נאשמים נוספים). ככל שהשלמת החקירה עלולה להחמיר את מצבם של הנאשם או של נאשמים אחרים ולפגוע בזכויותיהם לניהול הגנתם כראוי, כך יש לשקול שמא יש להימנע מהשלמת החקירה. יחד עם זאת, נקבע בפסיקה כי אין מניעה טבועה להשלים חקירה כאמור, בדרך של חקירת הנאשם או עד מטעמו, ואף אם אלו כבר העידו בפני בית הדין (ע"פ 7900/11 **אלי רייפמן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 11 בפברואר 2013), בפיסקה 20) ;

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

ו. **עיתוי השלמת החקירה** ביחס לשלב בו מצוי ההליך בבית הדין, כך שיידרשו נימוקים ממשיים יותר להצדקת השלמת החקירה ככל שההליך מצוי בשלב מתקדם יותר (כך למשל, השלמת חקירה בתום פרשת התביעה תיעשה מקום שהדבר הכרחי לניהול ההליך, ולהפך – השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום, ובטרם השיב הנאשם לאישום, ככלל אינה פוגעת בניהול הגנתו ובזכותו להליך הוגן (בש"פ 770/13 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 24 בינואר 2013), בפיסקה 3)).

אופן ביצוע השלמת החקירה

13. במקרה שבו מתעורר צורך חיוני בהשלמת חקירה לאחר הגשת כתב האישום, יש להבחין בין שני מצבים:

א. ככלל, ככל שמדובר בהשלמת חקירה שאינה כרוכה בחקירה של הנאשם או אחרים, לגביהם הצהיר הנאשם כי הם מהווים עדי הגנה מטעמו - יש ליידעו בדבר ביצועה **לאחר שנערכה**, תוך העברת חומר החקירה שהתקבל במסגרתה.

ב. חקירת נאשם או עד הגנה, לאחר הגשת כתב אישום, **מחייבת זהירות**. לפיכך, באם השלמת החקירה המתבקשת כרוכה בחקירה של הנאשם או אחרים, לגביהם הצהיר הנאשם כי הם מהווים עדי הגנה מטעמו, יש להודיע על השלמת החקירה המתוכננת לנאשם או בא-כוחו, מבעוד מועד ובסמוך לאחר קבלת ההחלטה בדבר ביצועה אך לא בדבר פרטי השלמת החקירה. יובהר, כי אין בהתנגדות בא-כוח הנאשם להשלמת החקירה, כשלעצמה, כדי לשלול את ביצועה, והדבר יישקל במסגרת מכלול השיקולים לעניין זה.

14. בנסיבות חריגות, רשאי הפרקליט, לפי שיקול דעתו, **ליידע** את בית הדין הצבאי כי בכוונת התביעה להורות על השלמת החקירה, ככל שסבר כי הדבר נדרש בנסיבות העניין. בטרם יחליט לעשות כן ייתן דעתו, **בין היתר**, להיבטים אלו:

א. השלב שבו מצוי ההליך הפלילי – ככל שהשלמת החקירה מתבקשת בשלב מתקדם של ההליך (כך למשל במועד הסמוך למועד הגשת סיכומי הצדדים), יהיה מקום לשקול בחיוב את יידוע בית הדין הצבאי בכוונה להשלים את החקירה;

ב. התנגדות הנאשם לחקירת הנאשם או עד הגנה מטעמו במקרה שמדובר בהשלמת חקירה כאמור בסעיף 11(ב);

ג. שיקולים ואינטרסים מהותיים סותרים להשלמת החקירה – ככל שהשלמת החקירה כרוכה באפשרות לפגיעה ממשית בזכויות הנאשם או בהגנתו, כך תגבר הנטייה לידע את בית הדין הצבאי בכוונה להשלים את החקירה;

ד. האפשרות שיידוע בית הדין הצבאי בהשלמת החקירה עלול להביא לפגיעה בתוצאותיה ובתכליותיה – ככל שהתשובה לשאלה זו חיובית, הפרקליט הצבאי ייטה שלא לידע את בית הדין הצבאי בהשלמת החקירה;

חלק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: מרץ 2019	

ה. האפשרות שיידוע בית הדין הצבאי בדבר השלמת החקירה ישפיע שלא כדין על ההליך המשפטי – ככל שהתשובה לכך חיובית, למשל במקרה בו יידוע כאמור יהיה כרוך בחשיפת חומרים שגילויים אסור על-פי דין, ייטה הפרקליט הצבאי שלא ליידע את בית הדין הצבאי בהשלמת החקירה.

15. בכל מקרה, שבו הוחלט להורות על השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום – יש לפעול לביצוע השלמת החקירה בדחיפות, ועם קבלת תוצאות השלמת החקירה – יש להעבירן לידי הנאשם ובא-כוחו.

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

הנחיה מס' 1.05.05

נוהל עיון והעתקה של חומר חקירה – קו ירוק ואיו"ש

1. סעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 קובע כי הנאשם וסנגורו, או אדם מטעמו של הסנגור, או, בהסכמת התביעה, אדם מטעמו של הנאשם, רשאים לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה העומד בבסיס כתב אישום בעבירת פשע או עוון, ולהעתיקו.
2. סעיף 75 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ממשיך וקובע את דרכי העיון וההעתקה בזו הלשון: "עיון בחומר החקירה או העתקה ממנו יהיו במשרד תובע או במקום אחר שתובע הועיד לכך, ובמעמד אדם שתובע מינה, דרך כלל או לענין פלוני, להבטיח שהעיון וההעתקה ייעשו בהתאם לחוק ולהוראות התובע".
3. בעוד שזכות העיון נועדה להבטיח הליך הוגן ומתן אפשרות לנאשם להגן על עצמו במסגרת ההליך המשפטי המתנהל כנגדו (ראה בש"פ 1956/12 מדינת ישראל נ' פרדי אלגמיל ואח'. תק-על 2012(3), 5585, וכן בש"פ 3152/05 בן יעיש נ' מדינת ישראל (לא פורסם)); ; זכות ההעתקה היא משנית לזכות העיון (ר' בש"פ 6022/96 מדינת ישראל נ' מזור, פ"ד (3) 686, וכן בש"פ 6695/11 מדינת ישראל נ' פלוני (לא פורסם)) והיא נועדה בעיקרה לשם נוחותו של הנאשם ובא כוחו, ומתוך רצון לייעל את ההליך המשפטי¹. לכן, הגבלת זכות ההעתקה פשוטה יותר מהגבלת זכות העיון, וניתן לאזנה בתנאים ככל שיש צורך בשמירה על אינטרסים מוגנים אחרים כגון תקינות ההליך המשפטי, אבטחת שלמותם של מוצגים משפטיים, היבטים הנוגעים לצנעת הפרט ולביטחון מידע וכד'.
4. במקרים מיוחדים, כאשר יש חשש ממשי כי העתקת חומר החקירה עלולה לסכן אינטרסים אחרים הגוברים על זכות ההעתקה, הכירה הפסיקה בזכות התביעה למנוע את העתקת חומרי החקירה, ולהסתפק בזכות העיון בחומר החקירה במשרדי התביעה, ובלבד שאין במניעת ההעתקה כדי לקפח את זכות העיון (ר' בש"פ 9711/08 סיבוני נ' מ"י (לא פורסם)).
5. מקרים אלו יכול שיתעוררו כאשר מעורבים היבטים של ביטחון מידע המחייבים שמירת המסמכים או המוצגים בדרך שלא ניתן להבטיחה מחוץ לרשות התביעה, כאשר מתעוררים היבטים הנוגעים לצנעת הפרט של צדדים שלישיים כמתלוננים ונפגעי עבירה, כאשר ישנו חשש ממשי לסיכול המשך החקירה כאשר החומר מועבר בטרם זו הסתיימה ועוד. באחריות התובע הפיקודי/הממונה על התביעה/התובע הבכיר לוודא מול הסנגור, כי יש ברשותו האמצעים הדרושים לשמירה על מסמכים מסווגים בהתאם לפקודות הצבא, בטרם מתן אפשרות להוצאתם על ידו או להעתקתם. ויובהר, כי הנחיה זו מוסיפה על האמור בהוראת קבע אמ"ן ק-09-23 "מסירת מידע צבאי במסגרת הליך משפט בבית הדין הצבאי וקיום משפט בדלתיים סגורות – הנחיות ביטחון מידע".
6. חומר החקירה המקורי יישמר ככלל במשרד התביעה, ובידי הסנגור מצויה הזכות לבוא ולעיין בחומר בכל זמן שיחפוץ, בתיאום מוקדם עם גורמי התביעה.
7. בטרם העברת חומר חקירה לעיון סנגור/נאשם/חשוד, יעבור התובע האחראי על התיק על כלל החומר על מנת לוודא שאינו מכיל חומר חסוי, או כל חומר אחר שאינו אמור להיכלל בו.

¹ עם זאת, השוו לנאמר בש"פ 6640/06 קרוכמל נ' מדינת ישראל (לא פורסם). כך שבמקרים מסוימים, זכות ההעתקה אינה רק עניין "שבנוחות אלא במידה רבה עניין במהות".

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

8. לא יתאפשר הוצאת חומר חקירה מקורי על ידי נאשם, או חשוד, או על ידי בני משפחה שלהם (בכפוף לחריג בו מדובר בעו"ד המייצג אותם). יתאפשר להם עיון בחומר החקירה במשרדי התביעה, או במשרד אחר על פי החלטת הפרקליט, סגן הפרקליט או התובע הפיקודי, בפיקוח של נציג מטעם התביעה.

העתקת חומר חקירה

9. העתקת חומר חקירה, למעט מוצגים מקוריים כפי שיפורט בהמשך, תיעשה בהתאם לנהלים הבאים:

א. העתקת חומר החקירה תתבצע לאחר תיאום מראש עם התביעה.

ב. מקום העתקת החומר:

(1) על ידי הסנגוריה הצבאית – ההעתקה תתבצע במשרדי הסנגוריה הצבאית, בליווי של גורם מטעם התביעה לפי החלטת התובע הפיקודי ו/או תובע בכיר. חריגה מכך תיעשה באישור הפרקליט.

(2) על ידי גורם אזרחי –

(א) העתקת החומר תתבצע מחוץ למשרדי התביעה, כאשר גורם מטעם התביעה יתלווה לגורם האזרחי, לפי החלטת התובע הפיקודי, הממונה על התביעה או תובע בכיר. למען הסר ספק יובהר, כי כלל העלויות הכספיות הנלוות להעתקת החומר יוטלו על הגורם האזרחי. כאשר הדבר איננו אפשרי, ניתן לאפשר צילום החומר במשרדי התביעה, בכפוף לקבלת נייר צילום.

(ב) חרף האמור בסעי' א' לעיל, כאשר מדובר בחומרים מסווגים – הם לא יוצאו מהמתחם והם יצולמו במשרדי התביעה. למען הסר ספק, הוראת סעי' זה מוסיפה על האמור בהוראת קבע אמ"ן ק-23-09.

ג. בטרם יועבר החומר, יחתום הסנגור הצבאי או נציג מטעמו או הגורם האזרחי על חלק א' בטופס אישור קבלת חומר חקירה לשם העתקתו (נספח א'). אין מניעה שהטופס ימולא לגבי מספר תיקים.

ד. עם השבת חומר החקירה או עם סיום ההעתקה יודא נציג מטעם התביעה את החתמת הסנגור על חלק ב' של נספח א' לאחר מילוי, ויודא תיקו בתיק התביעה הרלבנטי. התובע האחראי על התיק (עפ"י הכרעת התובע הפיקודי/ס. הפרקליט) יודא הימצאות מלוא חומר החקירה בתיק בסמוך לאחר השבת התיק לידי התביעה, ולכלל היאוחר למחרת (ואם החומר הושב ביום חמישי, אז לכל היאוחר ביום ראשון לאחר מכן).

ה. יש לוודא, כי ימולאו כלל פרטי הגורם החותם על מנת לאפשר זיהויו בעתיד.

10. יובהר כי האמור בסעיף 8 לעיל לא יחול מקום בו מדובר בהעברת חומר החקירה לא מקורי (קרי, חומר מצולם או סרוק) בכפוף לכך שחומר החקירה המקורי מצוי ברשות התביעה, או בשליטתה. במקרה זה, החומר יצולם על ידי הסנגור ללא צורך בליווי. ויודגש, גם במקרה בו מדובר בחומר שאינו מקורי אך הוא מסווג יחול האמור בהוראת קבע אמ"ן ק-23-09.

עיון והעתקה של מוצגים מקוריים

11. "מוצגים מקוריים" – הכוונה למוצגים פיזיים כגון ממצאים שנאספו (תרמילים, מכשיר טלפון נייד, דגימת שתן, סמים, מסמכים מקוריים שנאספו על ידי מצ"ח וכו'). אין הכוונה לאמרות שנגבו או לזכ"דים או דו"חות שהוכנו על ידי גורמי החקירה.

חלק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: מרץ 2019	

12. המוצגים המקוריים המצויים בחומר החקירה, יישמרו ככלל במתקני התביעה הצבאית/בסיס מצ"ח/מעבדה לתרעולה/מז"פ. צילום מוצגים מקוריים ייעשה במשרדי התביעה או במקום בו הם מוחזקים, על ידי גורם מטעם התביעה. הדפים יסופקו על ידי הסנגור.
13. כל מדיה מגנטית (לרבות חומרי אודיו ווידאו) יועתקו מטעם התביעה בעבור ההגנה על גבי תקליטורים שיסופקו על ידי ההגנה. באם הדבר איננו ישים מטעם כלשהו, ייעשה הדבר באופן שיקבע הפרקליט, בתנאי שיהיה בכך כדי לשמור על תקינותם של המוצגים.
14. בכל הנוגע להעתקת תיקים אישיים – יחול סעיף 8 לעיל.
15. לעניין העברת מוצגים מקוריים לעיון ההגנה מחוץ למתקני התביעה הצבאית (לצורך קבלת חוות דעת מומחה וכד'), יש לפעול על פי הנהלים הבאים:
- א. העברת המוצג תיעשה לאחר קבלת פנייה בכתב מן הסנגור, ותוך יידוע הפרקליט הצבאי.
  - ב. תיאום מועד ואופן ההעברה ייעשו ע"י התובע הפיקודי/ממונה על התביעה/תובע בכיר.
  - ג. בטרם יועבר המוצג המקורי אל מחוץ למתקני התביעה/בסיס מצ"ח/מעבדה לתרעולה/מז"פ, ייעשה ממנו העתק, ככל שניתן, שישימש בכל מקרה בו המוצג המקורי יינזק או יאבד.
  - ד. ימולא טופס באשר להעתק שנעשה בו יצוין כדלקמן: "מוצג שתיאורו _____, אשר סומן בתיק החקירה _____, הועתק והעתקו מסומן _____".
  - ה. בטרם העברת המוצג המקורי על הסנגור המטפל והתובע הפיקודי/הממונה על התביעה/תובע בכיר לחתום על טופס המפרט את התחייבויותיו של הסנגור באופן שיבטיח החזרת המוצג בשלמותו (נספח ב').
16. הימנעות מהעברת מוצג מקורי לידי ההגנה (להבדיל מעיון בו במשרדי התביעה), מחשש שייגרם לו נזק ממשי, תיעשה באישור פרקליט צבאי מטעמים מיוחדים.

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

נספח א'

הנדון: אישור קבלת חומר חקירה לשם העתקתו

חלק א'

1. אני הח"מ _____ שם ופרטים _____ תפקיד _____ מאשר בזאת, כי ביום _____ בשעה _____ קיבלתי לידי מידי _____ שם ופרטים _____ תפקיד _____ את תיק החקירה _____ בעניין _____, לשם העתקתו וצילומו. [ימולא בעת קבלת התיק לצילום]
2. אני הח"מ _____ מתחייב לשמור את המסמכים המסווגים (בסיווג של שמור ומעלה, מסמכים שעניינם צנעת הפרט כמו חו"ד רפואיות, וכדו') באופן מאובטח כנדרש. [ימולא במידה וחומר החקירה מכיל מסמכים מסווגים]

_____ פרטי הגורם המעתיק
_____ חתימה

חלק ב'

3. ביום _____ בשעה _____ החזרתי לידי _____ את תיק החקירה הנזכר לעיל כשהוא מלא ומסודר כפי שקיבלתי אותו. שם ופרטים _____ תפקיד _____
4. הריני לאשר, כי כלל חומר החקירה שהועתק על ידי הוחזר לתביעה.
5. הריני מתחייב, כי החומר שהועבר לעיוני ישמש לצורך ההליך המשפטי בלבד, וכי הוא לא יועבר לגורם זר לא רלוונטי, ככל שהוא מכיל מסמכים מסווגים (מעל לסיווג שמור), מסמכים שעניינם צנעת הפרט (כגון מסמכים או ראיות שיש בהן כדי לחשוף את נפגעי העבירה). [ימולא בעת החזרת התיק לתביעה לאחר העתקתו]

_____ פרטי הגורם המעתיק
_____ תאריך
_____ חתימה

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מרץ 2019	הצבאית הראשית

נספח ב'

העברת מוצגים לבדיקת מומחה מטעם ההגנה

תיק מצ"ח.... מספר..... בעניינו של ח/.... מספר אישי + שם נאשם

1. ההגנה מבקשת להעמיד את המוצגים המקוריים שפירוטם יובא להלן לבדיקת מומחה מטעמה. מוצג שתיאורו: _____ סימונו בתיק החקירה _____.
2. לנוכח האמור, ובהתאם לסיכום שבין הצדדים, הסנגור והפרקליט, יועברו המוצגים שפירוטם מובא בסעיף 1 לעיל (להלן – "המוצגים"), לעיונו ובדיקתו של מומחה מטעם ההגנה, אשר פרטיו הינם _____.
3. המוצגים יצולמו ויועסקו טרם העברתם לבדיקה.
4. ההגנה מתחייבת בזאת כדלקמן:
  - א. להעמיד ייפוי כוח מטעמו של שם הנאשם לבצע בשמו כל פעולת חקירה במוצגים (ו/או בכל מוצג אחר בתיק החקירה על-שמו).
  - ב. ההגנה מצהירה, כי עיינה בהעתקים של המוצגים אשר הועתקו על-ידי התביעה, מן המסמכים המקוריים (שהועברו לעיונה של ההגנה לצורך בדיקת המומחה מטעמה), והם משקפים, אחד לאחד, את המסמכים המקוריים.
  - ג. ההגנה מתחייבת בזאת, כי כל עוד המוצגים האמורים מצויים בחזקתה ו/או בחזקת מי מטעמה, לרבות מומחה אשר הועמד לבדיקת אותם מוצגים, הרי שהאחריות לשמירת שלמותם, מקוריותם ואי העברתם לאחר, מצויים באחריותה שלה.
  - ד. ההגנה מצהירה, כי אם ייגרם דבר מה למוצגים אשר הועברו לחזקתה, הרי לא תוכל לטעון כנגד משקלם של העתק המוצגים אשר מצויים בידי התביעה, כאמור, וכי תימנע היא מלטעון טענה בדבר כלל הראיה הטובה ביותר.
  - ה. ההגנה מתחייבת להשיב המוצגים, בשלמותם, אל הפרקליט הצבאי הרלוונטי, ואליו בלבד בתום בדיקתם, או לפי דרישת הפרקליט בכפוף לקבלת הודעה על הצורך בו זמן סביר מראש.
  - ו. ההגנה מצהירה, כי במידה ויועברו המוצגים המקוריים לידיים נוספות, הרי תעדכן בדבר את הפרקליט הצבאי הרלוונטי בכפוף לאישורו בכתב לכך.
  - ז. ההגנה מתחייבת להודיע באופן מיידי לפרקליט הצבאי הרלבנטי על כל נזק, שינוי או אובדן, שחל במוצג המקורי מייד לאחר התרחשותו.
5. כראיה לנכונות הדברים באו הצדדים על החתום:

חתימות של הסניגור + פרקליט צבאי/סגן